

"UKRAINIAN LABOR NEWS"
 Published three times a week by the Ukrainian Labor News Ass'n,
 Cor. Pritchard Ave. and McGregor St.,
 Winnipeg, Man.
 Subscription per year \$4.00
 Telephone: J 1465.

"УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТІ"
 газета для робочого люду — виходить три рази на тиждень:
 у вівторок, четвер і суботу.
 Видає Стіваришниця "Українських Робітничих Вістей".
 Передплата на рік \$4.00
 Адреса:
 UKRAINIAN LABOR NEWS
 Cor. Pritchard Ave. and McGregor St., Winnipeg, Man., Canada.

ЛИСТ З ЛЬВІВСЬКОЇ ТЮРМИ.

Праві українські "патріоти"-трудовики на услугах польської поліції! — Ще один доказ!

В наших руках лист одного політичного в'язня, переданий таємно з львівської тюрми. Цей лист дуже помятий, написаний на клатку паперу. Ось його точний зміст:

Тюрма Баторія, Львів 16. II. 924.

— "Ваш лист на волі мене не застає. Що робити? В боротьбі так є, що не раз частина війська дістається в полон. Це саме з нами, які безпачивно стоїмо в боротьбі..."

Мені тут за тюремними ґратами тужно до товаришів, до руку, до праці. Наше арештування, це звичайна нагілка, щоб знизити У.С.Д.П., та допеч на особисто. НА ДОНОС ТРУДОВИКІВ з гори прийшов цей наказ.

Прийняті трудовиків з поліції в донесенню на нас до суду випалили, що ми є "проти автономії, а за прилучення Галичини до Радянської України". Це саме сказав соймовим посланцем львівський воєвода Зімно, що У.С.Д.П., це однакова партія, що не хоче угоди з Польщею, не додає тільки, що буржуазно-шляхецькою. Так сидимо в тюрмі!"

Лист цей пише людина, яка сидить вже два місяці в тюрмі, без ніякого слідства. І не тільки ця людина, а тисячі-тисячі українських робітників й селян, що завдяки доносові українських "патріотів"-трудовиків караються тяжко в сирих мурах. Хто такі трудовики? Це українська націоналістична партія, яка складається з панів, адвокатів, підпанків, понів та взагалі заможних людей. Колись звалася вона "націонал-демократична", або як в Галичині казали на її членів: "народовці". Підтримувала ця партія до 14. марта 1923 року до певної міри Петрушевича, а коли він обанкрутився і світове панство віддало Галичину в трудовицькій партії повстав роскол. Вона розбилася на двоє і та частина трудовиків, яка противилася жербанню автономії, стала в своїх поглядах лівішою та оснувала окрему незалежну групу і почала видавати щоденник "Наш Прапор". А-праві "патріоти"-трудовики з своїм "Ділом" пішли далі наміченою дорогою і дійшли до того, що стали звичайнішими донощиками на українських робітників й селян, стали на службі польській поліції. Всю свою подлу роботу ці праві трудовики-верховоди роблять під покривкою "боротьби з більшовизмом". Для них страшно, що чесні українські працюючі маси є "проти автономії, а за те хотять прилучити Галичину до Радянської України". Вони-ж прекрасно знають, що в радянській республіці для шпівонів, провокаторів, донощиків, панів-визискувачів і дармоїдів, нема місця. Тому вони зв'язалися аж за таке гідке діло — як служать польській поліції. Пан пана розуміє, пан пана не скривдить.

Ось ще один доказ "патріотичної" чести та гідности! Ні! Таки видно, що "патріотична" порода скрізь однакова. Та на всю що підлу роботу цих панків, працюючі українські маси так там в скатованій Галичині, як і тут за морем, відповідають словами великого Тараса Шевченка:

Не вам, в мерехній лірві
 Донощики і фарисеї,
 За правду пресвятую статъ
 І за свободу!
 Роспинать,
 А не любити ви вчилися брата!

Панські жарти.

Конституція польської республіки. — Як виглядає ця конституція на папері, а як виглядає на ділі.

Головні точки (артикули) конституції "демократичної" польської Польщі дослівно звучать так:

Артикула 1. Польська держава є республікою.

Арт. 95. Польська республіка гарантує на своїйому обшарі повне забезпечення життя, свободи і майна всім, без ріжниць походження, народности, мови, раси, чи релігії.

Арт. 97. Обмеження особистої свободи, особливо особиста ревізія й арештування, допускається лиш у випадках, приписаних правом і в спосіб означений законами на підставі поручення судової влади.

О скільки судового поручення не можна було видати зараз, повинно бути доручене найпізніше 48 годин з наведенням причин ревізії або арештування.

Арештовані, яким протягом 48 годин не подано на письмі з підписом судової влади причини арештування, відзискують безпородочно свободу.

Арт. 98. Ніхто не може бути позбавлений суду, якому по законом підлягає. Нагаї суди допускається лиш у випадках означених законами, виданими перед поповненням каригідного вишкуну.

Переслідування допускається лиш на підставі обовязуючого закона. Кари получені з фізичними мученнями не дозволені і ніхто не може підлягати таким карам.

Ніякий закон не може замикати горожанів судової дороги для доходування кривди і страти.

Арт. 100. Мешкання горожанина є нетикальне. Нарушення цього закона через вхід до мешкання, домову ревізію і запиття шперів або движимостей, поза конечність виконання адміністраційних заряджень, опертих на виразним законним уповноваженням, може слідувати лиш на поручення судової влади, в спосіб і у випадках приписаних законом.

Арт. 104. Кожний горожанин має право свобідного виповідання своїх думак: переконань.

Арт. 105. Заручується свобода преси. Не може бути відібране кравним часосписам і друкам почтовый дебіт ані обмежене їх розповсюдження на области польської республіки.

Арт. 108. Горожане мають право коаліції, зборів і звязування товариств і союзів.

Товаришу і Товаришко! Ви не думайте, що ми жартуємо собі з вас. Ціком нї! Це точнісінький відпис з "демократичної" польської конституції, яка була затверджена 17. марта 1921 року у Варшаві.

На ділі-ж ця конституція виглядає ось як: До артикулу 1. Польська держава є республікою з кровожадним — деспотичним урядом і є тюрмою народів.

(Арт. 95.) На своїйому обшарі польська республіка гарантує повне забезпечення життя, майна і свободи тільки панам-діадам, шахарям-спекулянтам і всім визискувачам широким працюючим мас, без ріжниць походження, народности, мови, раси і релігії. Українські, білоруські, литовські, німецькі і жидівські працюючі маси находитъ свою "свободу" в чотирох стінах польської тюрми. Життя українських робітників і селян на жандармському багнеті. Іх майно — силою віддається колоністам — чужинцям. Українські школи — навіть приватні, позамікані, учителі виарештувані. Навіть церкви, які збудовані за кривавий піт затуманених релігійним дурманом українських селян — конфіскуються і віддаються на користування сзугтам враз з церковною (громадською) землею. "Свобода" в польській республіці ще краще підчеркнена тим, що поверх 8 мільйонів українського населення немає ані одної вищої школи, ані одної державної школи, а тепер — навіть приватні школи замкнені.

(Арт. 97.) Особиста свобода в сьогодняшній Польщі неіснує. Ревізії і арештування на кожному кроці, без ніяких доручень судової влади. Найпаршивіший жандармина арештує кого йому подобається і коли подобається. Судове поручення, про яке згадує конституція, існує тільки в цій конституції на папері, а в дійсности арештується людей не то без ніякого поручення, але навіть без подання причини арешту. Є тисячі випадків, що людей арештують, б'ють, томлять місяцями в тюрмах і опісля выпускають на волю. Такі люди, що звичайно виходять зі знущенням на ціле життя здоров'ям, ніколи не можуть довідатися, за що їх мучили, за що арештували і держали в тюрмі. Той, хто придержується конституції, дорого за це платить. На Покутто один селянин, що домагався від жандарма поручення від судової влади на папері на його арешт, впа на місці трупом від жандармської кульки. За це жандарм одержав за "добре сповнювання служби" — підвищення його степеня. Підчас нападу поліції на засідання Управи Укр. Соціалдемократичної Партії у Львові, один з послів до варшавського союму, водніський селянин, пробував покинатися на конституцію і доказати поліційному офіцерові, що він не має права нападати на засідання. Та офіцер тільки махнув зневажливо рукою і сказав: "Сховай пан конституцію до кишені!"

(Арт. 98.) Без слідства і без суду арештовані часто сидять в тюрмах цілими місяцями. По 6-8 місяців! Нагаї суди робить на свою руку не тільки кожний жандарм, але навіть кожний діляк...

Фізичні мучення по тюрмах нездволені в польській — паперовій конституції, а в дійсности, вони є буденщиною по тюрмах. Приміри цілі тисячі.

Комісар польської поліції Кайдан в жовтні 1922. року скадував в звірський спосіб Івана Полюгу, що було доказане свідками.

Того-ж року в тюрмі при вул. Яховича у Львові побили так студента Януру, що той на якийсь час стратив був мову. Язик різали йому ножем!

В 1923 році скадували так Петра Тимоцька і Степана Коцюбу, що оба оглухли.

Молодого хлопця Кушейка в жовківській тюрмі мучили в той спосіб, що запихали його голову в гарчачу піч і били.

В 1924 році тортурували ломленням пальців жидівських в'язнів Брехера і Райсса. Взяв Гріна били в той спосіб, що товкали його головою до муру. Поліційний агент Щерковскі катував в'язнів Коршмара і Аппельдіса в той спосіб, що до безтями м'яв і натагав їх полови члени.

В лютому 1924 року винину жінку Ольгу Бесарабову просто замордували в тюрмі і замордовану поховали, неначе є вона сама похована самовільно. П'ю кости були поломані, голова розбита, всі внутрешности в ній пообривані.

В Золочівській тюрмі скадували українського селянина, потім розстріляли, а місяць пізніше виказало нове слідство, що він був цілком неввинний і його — по смерті помилували.

І тисячі — тисячі випадків було і є. І про це все, знають всі воєводи, всі високі і низькі польські урядовці та державні установи. І все це звучить прекрасно в конституції: "Кари получені з фізичними мученнями не дозволені і ніхто не може підлягати таким карам". Мало цього! Конституція каже ще ось що: "Ніякий закон не може замикати горожанів судової дороги для доходування кривди і страти". Сміх, тай годі! Польська влада, яка знає прекрасно хто катує в'язнів, нічогосінько не робить, щоби запобігти катуванням їх. Бо хто-ж катує нещасних-безборонних людей по тюрмах? Представники тої влади!

(Арт. 100.) "Мешкання горожанина є нетикальне". В дійсности — мешкання кожного горожанина, якщо він не пан, не панський лизун, не шпівон або не державний кат, є вічним прибіжцем польському жандармам, що переривають його чи то ноchem, чи в день, чи є хтось дома, чи нема. Як помешкання замкнене, його розбивають і роблять ревізію. Розбивають в помешканню всі шафи та скрині, перекидають все верх ногами — і переривши, виходять без нічого, або з кількома книжками найневинніших оповідань. Закон польської республіки є тільки на морді кожного жандарма і на його багнеті.

(Арт. 104) "Кожний горожанин має право свобідного виповідання своїх думок: переконань". В дійсности-ж ось як: Українську Соціал-Демократичну Партію розв'язали, її членів поарештували, де тільки могли. Комуністична партія в підземеллю. Не за переконання, а за слово правди в Польщі є тільки тюрма, тільки смерть.

(Арт. 105.) "Заручується свобода преси". І ця "свобода" виглядає так: Всі українські і білоруські газети постійно світять білими пятами конфіскації. Щоденник "Вперед!", тижневик "Земля і Воля", "Селянська Доля", місячник "Нова Культура" і цілий ряд білоруських газет цілком заборонені.

(Арт. 108.) Горожане цілком немають права зборів і звязування товариств та союзів. Якщо вони існують, то їх закривають, а членів арештують. Навіть культурно-освітні товариства замкнені. Членими та робітничі товариства "Воля" замкнені по цілій Галичині та Волині. До професійних союзів (її) українським робітникам заборонили належати.

Це тільки загальні факти, а в дійсности їх тисячі, десятки тисяч. Так виглядає на ділі конституція польської держави. І хіба-ж така держава може довго існувати? Польська шляхта цею конституцією сміється сама з себе і з того "культурного" світа, що створив Польщу. Бо хіба-ж це конституція? Це тільки грубі панські жарти!

ХТО І ЯК ВИБИРАЄ ПРЕЗИДЕНТІВ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Подана нижче статистика показує, що той кандидат, котрий дістає від капіталістів більше грошей на виборчу кампанію, з'являється на президента Злучених Держав. Або іншими словами — кого хотіли капіталісти, той був президентом.

Починаючи з 1860 року аж до 1920, був тільки один вибіток, де кандидат, діставши більшу суму грошей на виборчу кампанію — провалився. Тим кандидатом був Чарас Юз. В 1916 році Вилсон кандидував на друге чотироріччя, а його опонентом був Юз. Вилсонова кампанія коштувала \$1,400,299, а Юзова \$2,012,535. За Вилсоном тоді стояв мільонер Догені, який нині фігурує в нафтовім скандалі, а за Юзом стояв мільонер Сінклер, який також обтапався в нафті Тіпот Дом. Тому то капіталісти дають мільони на виборчу кампанію своїх ставленників.

Ось як виглядає президентська кампанія в Злучених Державах від 1860 до 1920 року і скільки коштує кожний президент:

Рік	Вибраний	Перепав	
1860—Лінколн	\$ 100,000	Доглес	\$ 50,000
1864—Лінколн	125,000	МекКінлан	50,000
1868—Грент	150,000	Сіймор	75,000
1872—Грент	250,000	Грілі	50,000
1876—Гейс	950,000	Тилден	900,000
1880—Гарфідд	1,100,000	Генкок	355,000
1884—Клівленд	1,400,000	Блейн	1,300,000
1888—Герісон	1,350,000	Клівленд	855,000
1892—Клівленд	2,350,000	Герісон	1,850,000
1896—МекКінлі	16,500,000	Браян	675,000
1900—МекКінлі	9,500,000	Браян	425,000
1904—Рузвелт	3,500,000	Паркер	1,250,000
1908—Тафт	1,700,000	Браян	750,000
1912—Вилсон	850,000	Тафт	750,000
		Рузвелт	325,000
1916—Вилсон	1,400,229	Юз	2,012,535
1920—Гардінг	2,711,503	Кокс	1,170,321

Це є тільки офіційні цифри. А скільки дали капіталісти на виборчу кампанію деяким президентам потайки, того ніхто не знає. Полковник Томсон зібрав \$3,500,000 з нафтової компанії Сінкляйра, який нині мюкне в Тіпот Дом, на саму лише виборчу кампанію для Гардінга.

Так вибирається президентів в демократичній країні.

ВІДОЗВА ВИКОНКОМУ КОМІНТЕРНА до всіх комуністичних партій, всіх трудящих і поневоленних.

Товариші пролетарі та колоніальні раби! Рівно 5 років тому в столиці першої пролетарської держави було засновано Комуністичний Інтернаціонал, велике міжнародне т-во робітників. Заснований самостійними революційними борцями, він став тепер міцною силою, під прапорами якої йдуть мільони робітників усього світа, під керівництвом якої ведуть визвольну боротьбу колоніальні народи. Комуністичний Інтернаціонал зародився в грозі та бурі всесвітньої війни, що залила пожежними містами та села Європи. П'ять років минуло з того часу, як підчас могутніх приливів революційної хвилі, так і підчас її відливів, Комінтерн міцно стояв на своїйому посту, як пролетарський дозорець, передовий борць робітничої армії. Вперше в історії робітничого руху трудящі маси створили всесвітню організацію, яка веде в бій революційних робітників величезних міст і промислових країн, а також колоніальних мас пригноблених колоніального людства. Вперше в історії відкривається бойова спілка революційного пролетаріату пригнобленої, але повстаючої селянської бідноти. Вперше з'єднуються робітничі Заходу й пригноблений Схід. Вперше міжнародній пролетаріат має в своїх руках цілу велику країну для своєї диктатури. Тепер вже ясно всім, що людство починає цілком нову сторінку своєї історичної долі. Багато боїв, багато тяжких іспитів чекає нас в майбутньому. Не тільки буржуазія стоїть проти нас з другого боку барикад, там засіли перебіжчики, зрадники робітничої кляси, — соціал-демократія, II Інтернаціонал. Ця агента буржуазії в середині робітничого руху ще тріуть пролетарський організм. Соціал-демократія, що захищала свої імперіалістичні уряди підчас світової війни, що придушувала повстання передових робітників Версальського миру, що вбила Лібкнехта та Люксембург, соціал-демократія Носке, Велдінг, Вандервельде, Чернових — ще живе, хоч панування її вже підточено. Побороти цього ворога, завоювати кількість робітників скрізь — основне завдання Комуністичного Інтернаціоналу. Комуністичний Інтернаціонал показав, що він є єдина сила, яка дає відсіч імперіалістичному насильству. Тільки він протестував проти ганебної Версальської угоди, боровся проти розднання Німеччини, Рурської окупації, безладь в Індії, Ірландії, Єгипті, мобілізував сили в боротьбі проти воєнної загрози. Не зважаючи на те, що наша організація втратила свого геніального вождя, товариша та вчителя, вона буде йти до великих перемог, через те, що його голосом говорять мільйони. "Примара комунізму" вже ходить не тільки по Європі. Гук її грізних, могутніх кроків лунає по всьому світі, скрізь маячить червоні прапори комуністичного перевороту. Перемога Комуністичного Інтернаціоналу безперечна, бо він йде під прапорами, на яких горять огнені слова: "Пролетарі всіх країн, єдналися!"

ПРЕДСТАВНИЦТВО УКР. КООПЕРАЦІЇ В АНГЛІІ.

Радянська преса подає, що до Харкова приїхав з Лондону директор Лімітету (Акційного товариства з обмеженою відповідальністю, утвореного українською кооперацією в Англії) М. І. Меєрович.

Лімітет було утворено в грудні 1923 року з санкції торговельної делегації С.Р.С.Р. в Лондоні. До його складу вступили Вукоспілка, Сільський Господар та Українбанк. Основний капітал т-ва становить 30 тисяч фунтів стерлінгів. Т-во має завдання виконувати доручення української кооперації в справі експорту і імпорту. Другий директор т-ва — І. С. Новаківський.

зазначається можливість вивозити свинину, молочні продукти (набіа), збіжжя, біту птицю. З Англії Лімітет вважає за можливе вивозити фабрики та колоніальні товари. Перша спроба вивозу з України яєць і реалізація їх зроблена Лімітетом, дана добрі наслідки. Можна бути певним, що після налагодження торговельних зносин буде можливо одержати кредити для заготовок на Україні, а також вивозу товарів з Англії в кредит.

Крім торговельних взаємин з приватними фірмами є можливість навязати діловий зв'язок з товариством гуртових закупок.

Меєрович зазначає, що підчас діяльності українського кооперативного представництва в справі організації Лімітету, а також і щодо заведення торговельних взаємин, представництво діставало всяку до допомоги від Раковского, що перебуває в Лондоні.

Наслідок Меєрович висловив думку, що визнання Радянського Союзу безперечно спричиниться до розвитку ділових відносин з Англією, де ще до визнання С.Р.С.Р. виявилась велика зацікавленість Союзом і встановлення правдивих економічних відносин з С.Р.С.Р.

Меєрович подав доповідь про Лімітет в Управління Всеукраїнської Кустарної Спілки і Українбанків. Наслідком цього постановлено найближчими часами реалізувати підписані акції, оплативши по 10,000 фунт. стерлінгів. Меєрович вийде знову до Лондону.

ХОЧУТЬ ЗАДЕРЖАТИ ПЛО ЛЕНІНА.

МОСКВА, 26. марта. — На сталі домагання, щоби тіло покойного Н. Леніна держати на показ, радянське правительство рішило його перебальзамувати, щоби задержати його на завсігди, як що це можливо.

КОНЦЕСІЯ В РАДЯНСЬКОМУ СОЮЗІ.

"Економічна Жизнь" характеризує працю головного концесійного комітету за рік 1923 такими даними: Протягом року предложено 615 прохань о концесії, з яких 280 відкинуто, а на підставі 55 заключено договорів. Оставших 450 прохань розглядається. На першому місці стоять торговельні концесії — Німеччині 16, Америці 9, Англії 7, Норвегії 4, Швеції 2, Польщі 2 і кількома іншим державам по одній.

АНГЛІЙЦІ ПОМАГАЛИ ПОВСТАНЦЯМ В МЕКСИКО.

З Мексико доносять, що президент Обрегон видав урядовий комунікат, в яким заявляє, що мексиканських повстанців під проводом де ля Гуерти піддержували англійські нафтові компанії, на що Обрегон має незбиті докази. Так як повстанці вели оружну боротьбу проти правительства, щоби його повалити, президент Обрегон каже, що внесе судовий позов проти одної з тих нафтових компаній.

ЦІННА КНИЖКА

Кожний український робітник в Канаді повинен мати в своїй бібліотеці і користати з цінного наукового твору Юлія Ліпперта п. н.

ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ.

Книжка обнимає 400 сторін друку більшого формату, зі 112 ілюстраціями, напечатана на книжковім папері. На українську мову переклав П. Дятлів. Ціна цієї книжки \$2.50. Для відділів і філій Ст. У.Р.Д. та відділів У.С.Р. П. К. тільки за половину ціни.

Замовлення посилайте на слідуочу адресу:

J. Boychuk
 21 Denison Ave.,
 TORONTO, ONT.

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА.

I.
Я прочитав у ч. 9-му "Українського Голосу" сміхотворно-хвалібну рецензію на книжку проф. І. І. Огієнка "Українська культура". Книжку цю я знаю, знаю також і її, досить сумнівну, наукову вартість; авраді, проф. Огієнко взявся не за своє діло, коли писав її, бо його спеціальність це, власне, церковні справи й вигадування капосних молитов для автокефальної церкви на еміграції; молитов тих на Великій Україні ніхто не читає, бо там навіть автокефалісти поважують Радянський Уряд, а ті огієнківські молитви скеровані проти нього. Але ми б і не подумали згадувати про книжку Огієнка, коли б безграмотний рецензент, навіть не прочитавши цієї книжки до кінця (сам лише у 67 сторінок, а їх є 260), не вилотував, як збірник недотепних історичних анекдотів з метою довести, що українська культура вище російської (московської, як він пише). Читачі рецензії повинні були б уявити собі українську культуру, як культуру церковних співів, гопаків і полтавських галушок; для оборони її автор рецензії за Огієнком наводить доводи в родині того, що по українській горворять —

"Оженитися, одружитися з нею", це культурний висказ. Тимчасом Москва каже: "женитися на ній" (женитися на ній), отже дуже по просташки", — мудро пояснює автор.

Марна була-б доля української культури, як би її справді потрібно було захищати такими доводами; ліпшої прислуги москвофілам і русотіпам годі було б зробити.

Справа ясна. Ні професор Огієнко (що давно вже втік з України), ані його жалюгідний рецензент не мають найменшого поняття про сучасну українську культуру. І не про книжку Огієнка та не про рецензію на неї, а саме про цю культуру ми бажали б сказати декілька слів; тим більше, що питання культурно-освітнього порядку зараз так актуальні на Україні, де відбувається могутній процес будівництва нової культури в українських національних формах, але з клясово-пролетарським змістом та універсально-всесвітнім обсягом.

II.
На весні 1923 р. робітництво Донецького Басейну було захоплене надзвичайно цікавим явищем у культурній життєдіяльності: давала свої представлення трупа українського театру ім. Івана Франка*, яка вперше показувала на сцені не гопаків і не кобасу та чарку, лише найлуччі зразки українського та

* Це труп зараз грає в Харківським Державним Українським Театрі.

вдичні умови для розвитку машинобудівної та іншої фабрично-заводської промисловості (багато конопалі, вонни, шети, шкіри, невикористана рукова сила Дніпровських порогів, близькість запасів деревини й мінерального палива). Та царський уряд, визискуючи Україну економічно, як колонію, вживав всіляких заходів до придушення розвитку промисловості на Україні. Ті ж гадузи, що мимо тих заходів, все таки розвивалися, були щітком в руках чужоземного капіталу і таким чином не були українськими, а працювали в підприємствах цих гадузів здебільшого робітники або спроваджені з Росії, або зросійщені заходами того ж царського уряду.

Таким чином нами встановлено, що основною базою для будівництва української ідеологічної культури було сільське господарство. Та й розраховано було цю культуру майже виключно на селянство, як на основний її споживач. Як на річ—розмовляло по українськи до революції 1917 р. майже виключно селянство, бо міста й міське населення були цілком зросійщені.

Селянство також продукувало ті матеріальні цінності, за кошти яких могли втворюватися українські цінності культури. Але хто ж був безпосереднім творцем тієї культури? Нас, звичайно, цікавлять останні десятиліття, мірою культура нового часу, бо дуже для нас обаятно, хто перший переклав та видав біблію в 16-му ві-

ці, як також чий церква чи церковні співи були кращі: хай цим шляхетсько-попівським культурництвом цікавляться Огієнки.

Так от, безпосередніми творцями нової української культури були: українська інтелігенція та потенційна буржуазія, та сама, якій конкуренція російського та чужоземного капіталу заважала зробитись дійсною великою буржуазією, оформитись клясово на європейський кшталт. Звичайно, зовнішній вигляд цього культурництва був демократично-селянський, бо селянство було єдиною суспільною групою, що на неї могли спиратись ці буржуазно-інтелігентські культурники в їх боротьбі проти російської та західної буржуазії.

Через те, демократичним й радикальним зовні були пролетарський та кооперативний рух, будовані з метою тієї боротьби згаданими угрупованнями. Дійсне ество цього демократизму й радикалізму пролетарі й білі селяне України відчували вже пізніше, під час революції, на власній своїй шкурі.

Щоб покінчити з передумовами будівництва української культури в дореволюційні часи, необхідно ще визначити, що ця культура будувалась в умовах національного пригноблення українського народу. Це надало на неї певний відбиток і в значній мірі визначило її політичний зміст.

Василь Роленко.
(Дальше буде.)

ГРА.

(Байка.)

У пана з наймитом усе йшло гаразд: Пан спав, гуляв і їв, А наймит по хазяйству лоба грів. Коли одного разу Став пану наймит суперечити: "З якої — каже — речі Я, паночку, тягну усе роботу А ви до діла не дивитеся й пучки? Як би хоч раз ви скоштували поту І натрудили ручки..."

Пан — умовляти. Зласкою, з докором. Не вірять наймит. Каже: "ні, ви ворог. Мене ви держите немов раба І одна між нами мова: боротьба..." Нарешті пан, щоб вкосьтати невіру Почав таке: "Ти друже злий не в міру... Чи ж винен я, коли тоби одя судилась доля, Мені ж друга? — То ж тільки пасти, божа воля. Бо все життя для нас — нечає гра у карти: Той виграє. Той програє. А сердитись не варто. Де ж бачив ти, щоб у грі партнер з партнером Поводився як ворог? Покинь свої думки А знову грати будем залюбки..."

А наймит: "Грав би мені й я з насолодою Та тільки зовсім іншою колодою: Без королів і без туза"... І пана — в кузо...

Американський пан, Рокефелер, книжку випусти в світ: Той робітник і пан — лише "партнери в грі"... Ей, пане, бережіть живіт!..

Валер Прокоза.

ТОВАРИШІ! ВІДНОВЛЯЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ НА "УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТІ".

РОЗЦІТ ЧИ ЕКОНОМІЧНА КРИЗА.

Президент Кулідж недавно зробив офіційну декларацію, котра доводила, що економічне становище Злучених Держав Америки дуже гарне, що в них панує добробут, що справи розцвітають й це довго будуть процвітати... Американська продукція, все після слів Куліджа розвивається чудесно, заробітня платня тільки зростає, немає більше безробітних, все як найкраще. Благословенна хай буде республіканська партія.

Леперор Кулідж. Але пан Калвін Кулідж леперор. Це ми мусимо сказати. Сучасна доба економічного добробуту "Злучених Держав" доживає останні дні. Продукція в головних галузях індустрії все скорочується та скорочується, оптові ціни падають, фермери не можуть продати своїх продуктів, безробітність росте... Ми входимо в добу не сталого добробуту, але депресії, розброду та безробіття.

Уроцистим промовам президента ми примусили протиставити факти, котрі подають видання сталевих тросту, бюлетеня біржі та справозданні різних американських міністерств.

Останнє справоздання міністерства торгу, опубліковане в жовтні 1923 р., так підсумовує ситуацію: "З попередніх справоздань про хід справ за вересень, одержаних статистичним бюро, доведено, що продукція зменшилась в певній мірі й є меншою за продукцію вересня. Продукція заліза—сировини була 3,125,512 тон проти 3,436,313 в серпні, продукція сталі—3,313,354 тон проти 3,677,771 в серпні. Також зареєстровано зменшення цю до продукції сировини вугілля та продажу шовку, сировини та цинку. Число робітників, зайнятих в 1,428 найбільших підприємствах Злучених Держав було менше числа робітників в серпні. Ціни заліза та сталі продовжували падати".

Доводиться жалкувати, що пан Калвін Кулідж не зібрав відомостей міністерства торгу раніш, ніж робити заяви від імені уряду.

Передвісники кризи.

Металургічна промисловість, найважливіша в Злучених Державнах, яка реагує являю на найменші зміни в господарському житті, бється в гострій кризі. Продукція сталі досягла по своїй найвищій точці в 4,195,800 тон в маю 1923 року. З того часу вона постійно зменшувалась, щоб дійти у вересні до 3,313,354 тон. Майбутнє американської сталевий індустрії непевне. Сталевий трост повидав в своєму бюлетені в 10. жовтня, що число невиконаваних замовлень в кількості 7,433,332 тон в березні й 7,035,850 у ве-

ресні зменшилась на 32 відсотки. Летейні заводи, котрі входять в склад троста, використовують зараз лише 90 відсот. своєї продукційної здатності, що означає зменшення кількості на 7 відсотків в порівнянні з продукцією недавніх кількох місяців. Сталевий трост, отже, не зменшує своєї продукції пропорційально зменшенню замовлень. Це розкриває його наміри: трост примушує свої заводи працювати всіма машинами, щоб виконати чергові замовлення, а потім, вступивши в період депресії, він закриває двері своїх заводів і кине сотні тисяч робітників на вулицю.

Сталева індустрія вже зачеплена економічною депресією, бо замовлення зменшились на 32 відс., але робітники ще її не відчують, бо продукція зменшилась лише на 7 відс. Мідяна індустрія також вступила в добу кризи. Мідь вже досягла найменшої ціни на Нью-Йоркському ринку, де вона коштує 13 центів фунт.

Текстильна індустрія в Північних Стейтах також напевно муситиме зменшити продукцію. "Нью Йорк Таймс" в 12-го жовтня вже писав про це. Міністерство промисловості констатує зменшення розвитку цієї промисловості, а газети капіталіста Герста заявляють: "Закриття майстерні промислової "Амосагу" Ко. принесла багато неприємностей оптимістам". Відмовлення шовкового тросту Японії постачати сировину Злученим Державам, згідно з заявою представника американської асоціації фабрикантів шовку, поведе за собою закриття великих ткацьких фабрик Факерсона і Паса.

Спеціальне справоздання з Пітсбурга (центру вугільної промисловості) оголошеного в свій час в "Нью Йорк Таймі" так описує становище вугільної промисловості: "Ринок вугілля в Пітсбургу та околицях дуже спокійний. Дуже трудно дати вугілля навіть по найнижчих цінах цього року, цінах липня місяця, але коло того, це однаково трудно так для вугілля, котре йде в промисловість, як і вугілля, котре йде для виробу газу. Те саме становище й з побічними продуктами вугілля: дуже трудно їх збувати навіть по найнижчих цінах, котрих давно вже не бачили.

Нафтова індустрія загрожує найтяжчою кризою надпродукції. Низка підприємств по очищенню нафти припинило свою діяльність, як повідомило офіційне справоздання "Бюра заводів". Будівельна промисловість, діяльність котрої вважалась головним джерелом сучасного розцвіту, відчула удар у вересні. Ось що писав з цього приводу "Нью Йорк Таймс" 11-го жовтня: "В протилежність то-

му, що предсказували у вересні, діяльність будівельної промисловості буде слабшою в жовтні ніж у серпні". Але справжнє становище цієї промисловості найкраще характеризує такий факт: будівництво житлових будівель було дуже жваве; але будівництво промислових будівель значно зменшилось. Це один з симптомів майбутнього кінця доби розцвіту. Капіталісти втратили віру в цілі поховали останні ліквіди, щоби зросту розвитку промисловості та торгу. Вони не будуть нових фабрик.

Страшна криза для Злучених Держав.

Найважливіш галузь промисловості — сталь, залізо, вугілля, ткацтво, будівництво — напередодні кризи. Число зайнятих робітників зменшуватиметься у всіх сферах та промислових центрах. Трости намагаться ще затримати кризу великими замовленнями транспортногo апарату (вагонів, паротягів тощо). Але цим самим капіталізм пускає в діло останні резерви, щоби спробувати затримати хід подій. Ще кілька місяців і криза вибухне зі всієї силою.

Найбільше майбутнє дасть остаточною відповідь на запитання, поставлене тов. Варгою в одній з найкращих його економічних праць. Чи Злучені Держави зможуть використати сталі економічний розцвіт в той час, коли господарський хаос панує в Європі? Економічна депресія тяжить вже в Північній Америці.

Американський промисловий пролетаріят значно зріс на протязі минулого року від притоку 2 мільйонів сільських робітників та дрібних фермерів, котрі амшпили свої аємли на великі промислові центри, а також від переселення Негрів з південних держав до північних міст. Ці мільйони робітників знайшли роботу підчас доби розцвіту.

Якою буде доля цих 3 мільйонів фермерів, котрі згідно з офіційною статистикою покинули на протязі 1922—23 року лани, продукція котрих їх не годувала? Коли криза вибухне, кількість безробітних буде значно більшою, ніж підчас останньої кризи, де було від 5 до 6 мільйонів безробітних. Майбутня економічна криза Злучених Держав, котра випаде мабуть підчас виборів президента і викличе розклад старих політичних партій капіталістів, котрий породить мабуть третю буржуазну партію, а також поступ руху на користь робітничо-фермерській партії може бути кризою політичною й соціально незміримого значіння й колосального розмаху.

Нью Йорк.

Українська робітничая преса, це ознака сили і свідомості робітництва. Памятайте про Пресовий Фонд і відновлення передплати!

Дж. Петтер.

ПЕРЕКОНАНОМУ --- СЛАВА.

(Оповідання.)

I.
Нудно!... Скажено нудно стало Кирилово сидіння в хаті, від вечірнього вечера. Пому хочеться кудись полетіти, кудись побігти, кудись поїхати і хати так, що б аж хуртовина здіймалась і щоб проточини дорогою або чийсь сани, або ноги, або свої ребра — це все одно, тільки втік-би від сорому, заглушити свою нуду. Так нудно, що аж у потилицю шпига, а в горло наче хто мішок з крейдю запхав.

— Тьфу! — плонув Кирило ніби бажаччи з цим виплюнути всю нуду з своїх грудей. — Та скажеш ти з своїм гурканням! — гнівно закричала на нього мати. — Розітри, бо дай тобі нудно було! — Нудно! Вже й так нудно! — Перший раз заскреготав до матері Кирило і вийшов з хати. — Збожеволів, осатанів хопещь, — думала мати, — що з ним стаєш Мов хто яким зіллям напоїв?...

ня — він цим керував, як своїми кінями. Сказав парубкові — "не ходи до Катрі, бо голову скручу з плечей" — той вже не піде, бо Кирило й справді голову зірве.

А цю зіму, особливо ось від вчорашнього вечера, його право пропало, а з цим — ще й сорому йому наробила Приська і такого сорому, від якого очі вилазять! Та й скалося це наче з іграшок. Ще на початку зими, ще до різдвя, з військової служби приїхав Грицько Степанів та й почав крутити молодцю, а сам він комуніст.

Зібрає він молодь, балакає з хлопцями та дівчатами, щось їм пояснює, читає "Більшовика", розповідає про Москву, про Радявладу, про комуністів. Хлопці спершу несміливо відносились до цього, боялись батьків, а коли добре розкусили цю справу, то й дівчат потягли за собою. Багато дівчат та парубків переконалось, багато з них записалось членами хати-читальні, членами К.С.М. та лік-

непу.*) Стали вони що-дня ходити на "вечерниці", але не на такі, як раніше й "вечерниці" керував не Кирило, а Грицько, не розбишака, а комуніст і вже не казались, мов не самовиті, а навпаки: читали книжки, газети, балакали, сперечались, часто згадували Леніна, Маркса...

Один наш Кирило замислився самотнім переконанням, з батьківськими поглядами, слухачи своєю матір. — Хіба це для тебе! Це для голоти та дурнів — казала його мати. — Ти держи себе як господар. Ос скоро ти підеш до Приськи, посватаєш її, відбудемо весілля й живи собі на здоров'я. Приська не багата, але це краще — волі більше матимеш над нею.

Так розважала Кирило мати, а він слухав і робив, як вона казала. Зібраючись сватати Приську, він думав, що Приська відразу ж почепиться йому на шия, він у цьому був певний. Ми-

слив, що він має над нею повне право, тільки через те, що він хотів її сватати, й за те, що вона один раз була затягнута дівчатими до хати-читальні — він вилаяв її, а за те, що вона співала в театрі — цілий місяць не дивився на неї і не балакав з нею, думаючи, що цим він більше всього її дошкулить.

— А співа, гадюка, гарно! — думав Кирило в той мент, коли вона стояла така сміля й гарна й співала якусь "хемерну" пісню. І чого її чорти понесли в ту малярню! У, стерво! Задам же я їй! Коли б тільки весілля відгулять, а там — все їй видіється боком!

А ось, вчора, мов чорт його підштовхнув до неї! — Нудно! — раптом скрикнув Кирило, згадавши все що було, а потім знову віддавсь думкам, знову почав згадувати... — Як то так? Я силач на все село, а тут — ось тобі що! — При всіх сватах, при людях... Є душа... — Ну, добре, нехай я до неї не так вже любі, я розумів так сьогодні ти, завтра друга, а там — третя... а розрахунок з цими торботрусами відомий. Але ж вийшло не те!

— Та й свати казна що! Сидять, як мокрі кури! Злякались того чортика! — Казна що! Сором! Нудьга! III. Сплюнувши, Кирило знову віддавсь злості. — Анахемська ж душа! Але ж осмілилась піти проти мене! Я мислив, що вона аж затремтить з радощів, що я, а не другий прийшов з сватами. А вона — на тобі! Далі Кирило почав згадувати, як її батько взяв хліб, як він отверто заявив, що вибрати чоловіка своїй дитині, своїй Прісі, він відмовляється, що в цьому повинна бути повна воля самої Пріськи, як Приська сміливо балакала про шлюб, про життя... Згадав він як і Грицько втік скоріше, бо він вижене, бо його владча така, що він дуже гарячий, на що Грицько відповів, що на гарячого відро води, а на владчаного — рядно соломи й він перестане бути таким. Приська з цього сміялась, мов хотіла подрочитись з Кирилом і коли Кирило пропонував дати відповідь його сватам, то вона знову засміялась, каже що почекає ще.

— І, сорому, сорому наробиш собі! — промовив Кирило і злість в його грудях закипіла ще дужче. — А вона, падлюка, яка гостра стала! Я раніш, каже думала, що ти гарний, але потім розбірає, що ти за тебе — це все одно, що на шибеницю. Я, каже, тебе любила, може й тепер люблю, але не піду, бо ти ще й не засватав мене, та вже нахвалюєшся. Я вже пізнала життя, мені ось Грицько все розказав, я вже не така дурна, якою раніш була. Іди з хати! Ти не жениш мені. Іди й переконайся. А коли ти станеш інакшим — приходить. Тоді побачимо. — А я й пішов... Скопив величезного гарбуза... Наче б то був не я, а хтось другий, у моїй шкурі. — А в управі — староста дурним знав, а комезанс — квачем... Невже це я такий і справді? Райкор Бушовий. (Кінець буде.)

ФАРМЕРСЬКА СТОРІНКА

ЧИМ ЖИЄ ТЕПЕР ФАРМЕР.

Вгадайте — чим жие тепер фермер?
Знаю: ви скажете — жие хлібом.

Ні! Жие гвіт-пулом.
Ось так таки куди не підеш, куди не повернешся, всюди чуєш: гвіт-пул, гвіт-пул і гвіт-пул.

Коліс фармері при стрічі говорили: "як вам поводитись?" Пізніше почали говорити: "як ваш моргеч?" А тепер говорять: "як ваш гвіт-пул?"

Ще не так давно фармері організувалися в "Юнайтед Фармерс" організацію. А з організувалися — почали бавитися в політику.

Думали: виберемо своє правительство і ліхом об землю кінемію.

Тепер мають свої правительства в деяких провінціях Канади і... мовчать про політику.

Думали в 1922 році установити "гвіт-борд". Установляли і нічого не установили. І почали масово покидати свою організацію. Якого біса будувати в ті організації, коли вона не в силі здобути мені "гвіт-борд", ні усунути моргечу з фарми — каже фармер.

Аж прийшов Шапіро з своїм гвіт-пулом.

Ану ще раз попробую — думає фармер.

Що? Ви думаєте, що ми фармері щось пробуємо? Ні, ми все пробуємо. Попробую, мовлячи ще з гвіт-пулом, може й справді щось з того буде. До втрапи все одно нічого не маю.

І от ми пробуємо і ждемо, що то з того вийде?

А справді цікаво — що то з того вийде?
На початку якось у мене дуже була охота до того пулу. Але тепер мені щось моторошно стає. Та й жінка часами сварила:

— Бачиш з ким ти вже алигався? — каже.

А то й справді щось воно не те... Страху ще нема ніякого, але чогось тепер всі ті, що вчора ще були проти гвіт-пулу, нині лінуть до него, як мед-віль до меду.

Сватаються до фармерів. А мені це сватання не по нутру, бо знаю їх адуку.

Кажуть навіть, що за гвіт-пулом стоять великі ньюйорські банки. Невже-ж вони змілюся сердилля над фармерською долею?

Ой стережімося, товариші фармері, щоби ті пані, залізши до нашого пулу, не витягнули з нас всіх жил. Бо тоді буде нам і нашій пшениці дійсний пул.

Я не говорю, щоби ми утікали з гвіт-пулу, бо вже пані до него лізуть, але я говорю, щоби ми за обшивку повикидали панів з пулу.

Значить, поки вони нас не понатагали, витягнем їх з гвіт-пулу. А то вже дуже підозріла їх прихильність.

Колі-ж ми будемо дивитися на це залупченими очима, то знов будемо каються.

Зрештою, коли нам потрібно ще одна наука, то хай буде. Пробуємо.

Фармер-Петяга.

СЛОВО ДО ФАРМЕРІВ.

Чому фармері повинні організуватися і порозумітися з організаціями робітничим було сказано в першій частині статті.

В тій першій частині багато того, що був лише наведені як приклад, але як треба ще окремо прояснити, аби значимий фармер міг зрозуміти.

Тут постарайся пояснити, яким способом мала група фізичніст контролює не лише ціни на всю, але навіть правительствію.

Що таке кредит? Кредит — це довіра однієї особи до другої, що ця друга особа буде в стані достатньо дати якусь вартість (по англійськи "goods", "value") тоді, там і тиск, коли де і як цього перша особа вимагає. Приклад банкір завіряє фармерів, що вони достатньо варті вартість — наприклад, пшеницю — в оцінці по вимолоченню до елеваторів і то своїм власним коштом. Ож тоді, там і тиск, коли де і як банкір вимагають.

З тим довіряти однієї стороні до другої є однак трохи інше, як на перший погляд вигадає. Банкір не дасть "довіри" комо небудь, а лише такому, про кого він має задоволення, що він є в стані, в знає, в спроможні достатньо яку вартість. Хто ж може це робити? Лише той, що працює. Нероба кредиту не має, бо він працює достатньо не може. Виходить, що працюючий чоловік "за службу" у банкіра на кредит, або що він, цей чоловік, сам той свій кредит посилає у себе.

Якщо чоловік посідає сам свій кредит, то пощо ж вони будуть до банкіра? А от чому: з давни давни нероба думали над тим, як би то закріпостити робочу масу. Як би то закріпостити у них найбільше майно — себто їх власний кредит. Мусимо знати, що були часи, коли кожний міг уживати свого власного кредиту без великої труднощі. Це було тоді, коли не було ще "великої теперішньої цивілізації". Тоді кожен один з другим обмінювався вільно всіма своїми вартостями (вартість — кожна річ, яка є виторгом людської праці). Нероби, поступово, крок за кроком, вводили обмеження в свободні уживання кредиту. В тій цілі вони придумали різні форми грошей і старалися усім силами, хитрощами, і репресіями змусити чоловічороб, аби ті віддали, відступили, право уживання свого власного кредиту неробам. Нероби добре що рід розуміли і знали, що коли відстануть в своїй хлявці лани привілей видання значків на кредит, себто отих грошей, з яких вони зробили заробок і средство виживи: і міряло вартості, — тоді, маючи цей виключний привілей, будуть мати контроль над працюючими масами. Це роблять через лобові, востання і революції за чаші вивертати з невільництва. Як довго працюючі маси буди закріпощені, буди рабами панів-неробів, так

довго нероби не дуже то журилися, коли мав привілей видавати гроші.

Коли розпочалася еманципація (визволення) рабів, себто від коли раби почали ставати вільними, а будучи вільними почали в власній волі робити різні улішення в праці, почали ужитися — тоді нероби розвинули при допомозі грошей і нові шалені агітації за тим, аби наріз віддав ім право випускати кредитні значки, себто гроші, яких лише мала частина є металю, а решта простий, звичайний, безвартісний папір. Хитрі ж бо ті нероби, хитрі.

Були часи і випадки, коли загал народ, через своє правительствію, мав цей великий привілей у своїх руках, але в таких випадках нероби потрапили при допомозі різних хитрих виборчих крутиць зробити те, що небачний темний народ виврав їх у послі і до уряду, а тоді вони вже постаралися віддати цей привілей "приватним особам" себто приватним неробам банкірам-капіталістам.

Ми пізнали про це розкажемо ширше. Є цілі книги, в яких списана історія приватних банків і великих мажків і про це ми ще будемо писати пізніше. На разі обмежимося на сказаним вище.

Дистави право випускати кредитні значки, нероби дістали контролю над життям і смертю працюючих мас. Чоловік тепер зобов'язаний вартість там, тоді і так де і коли і як цього треба і то зобов'язаний у десять разів більше, бо при допомозі нарядів і машинерії він виторгоє тепер багато більше, як колись, хоч має він свій власний кредит у себе, та про те він не має права чи пак привілею свого власного кредиту уживати, бо він віддав це право, оцей великий привілей неробам.

Кожному з нас в теперішніх часах треба уживати свого кредиту, бо якийсь продукт, якусь вартість, щодня ми можемо доставити другим, але віддавши право видавати кредитні значки (гроші) неробам, ми мусимо йти до них, валанитися і просити смірно: "Містер, ай вант ду боров сом моні". А "містер моні-лендер" (банкір) ставляє весь "протокол": кізьку у нас є спроможні доставити і якої вартості, де, коли і як, і великодушню "позичає" нам наш власний кредит!!! Себто то дає нам свій значок на уживання нашого власного кредиту!

Містер нероба, значок, що без тух його значки, хоча би ми були в стабільній достатчій купу вартості — пшениці чи значки між нас дуже поволи і обережно. Звичайно тримає їх дуже "гвай". Чому? Коли б він позичав всьому і кізьку тоді, що до цих значків було би багато між людьми — значки: було би дуже багато грошей в обігу! Коли є багато грошей в обігу, тоді гроші є "танші", а продукти "дорожчі". Що це значить? Це означає, що коли є більше грошей в обігу, кожний більше їх має, бо кожний годен більше їх дістати — робітник за роботу, фармер за продукти — а чим

більше у нас грошей, тим скорше ми щось купуємо і тим менше торгуємося, бо мовлячи, не так до грошей, нема чого сумити собі!

По чому це називається, що коли є більше кредитних значків (грошей) в обігу, то сила покупу працюючих мас є більша, а чим більша сила покупу, тим вська вартість — себто всякий товар — дорожчий. В таких випадках і нероби мусять платити за всі свої вартості більше, а цього вони страх не хочуть. Це є так званий добрий час. Тоді всьому дорожче. Всім несорочісе поводитись. Так приміром було в воєнні часи. Тоді потрібно було більше збіжжя, м'яса, сала, шквір, вовни, луну, бавовни, дерева, зугілля, руди залізної і т. д., бо тоді мільйони армії на фронті всього боюли жуважили. Щоби чим скорше тогто напродукувати, нероби видали більше кредитних значків між працюючий народ. Розкозалося, щоби "виграти війну від проклятого ворога", не буди причина тих "добрих часів". Тоді самі просили, щоби позичати в них.

Такі "добри часи" є неробами задалагі обдумати. Вони задалагі витворюють такі обставини, щоби прийшло до війни і задалагі до неї готувати всьом. Іх ціл у війні є трояка: нажива за матеріалі воєнні — себто гроші за кров з працюючий маси; друге, забезпечення на будуче без того ринку збуту і третє, нові доходи у формі процентів від воєнних догодів, а тим самим же можна б сказати і четверте — приборкання працюючих через наложження на них різних податків у різних формах, чи то у формі вилучення плати за роботу, меншої ціни за продукти, чи тож високі ціни на фабричні товари.

Нероби все війну вигривають; чи наріз працюючий виграє чи програє, вони все вигривають і про це знову колись другий раз напишемося, бо на разі годі, брак місця, і відіти ми відішши-б.

По таких "добрих часах", коли є багато грошей у людей і всьому краще платиться — ралпом наступати мого грим з ясного неба "ліхні часи". Цілі на для продукту палють стрімголов так, як от тепер це переживаємо; платіть робітникам обітнати, в наслідок чого є страйк по усім укладам, як от тепер.

Що є причиною цих "ліхні часів"? Нероби, і тільки вони, бо винючивши нам ради своїх чотирох голівних користей багато більше кредитних значків, вони тепер всіма силами, коді вже свою ціл осягнули, старуються "сколектувати", себто викупувати ті значки з обігу і тому робити нараз, немаче і на "гроші грим вдарити". Немає їх! Немає між людьми в обігу. Вони є десь. Є поповані в папки і покладати до ка залізнички. Банкір старі догди колектує, а нових не дають. Тоді наступляє крах, катастрофа, руїна, економічний трагедія: народ напродукував, на виторговвав усього добра повоно, а з годую гинє, з хати з торбами його, жінку і дітей гонять. Нероби забирають за безвартісний папірши нашу вартість: земля, хати, збіжжя — геть всьом! Часто і душі гримуть... ажкже.

Тай мабуть найбільша трагедія є у тому, що ми навіть не знаємо, що при допомозі тих кредитних значків була мала горстка неробів має, так би сказати, право життя і смерті над мільйонами працюючих.

Коли б 25 процент з нас знало і розуміло як ця теперішня кредитна (грошова) система оперує, ми змінили-б її за 24 години. Є се рід!

В Канаді розпоряджачі життям десят мільйонів народу горстка — 15 банкірів. В старій Англії лише трих. В Злучених Державах теж їх заледні кільканація. Всі вони тихим добрим розуміють, ба навіть мають віддесятків літ свій інтернаціонал. (Не оная працюючий мас витор, — зам ска.) В Канаді вони зовуться "Невидиме Правительствію" (The Invisible Government). В Англії "Велика П'ятка" (The Big Five). В Злучених Державах "Невидиме Діясне Правительствію" (The Invisible de facto Government). Вони є у всьом "цивілізованих" країнах, крім Союзу Радянських Республік, звідки немає їх революцій. Вони закинули свої сіті по всьом країнах, по всьом частях світа, в примір другим ставили.

Прибувши в свою місцевість, а всіма силами стараєся, щоби торванство, яке само тоді було без даху над головою, заложило декларованих мною на шер "наукового інституту" \$25.00. І тоді Вас, товаришу, на руках пані носили, словословно, в примір другим ставили.

Прибувши в свою місцевість, а всіма силами стараєся, щоби торванство, яке само тоді було без даху над головою, заложило декларованих мною на шер "наукового інституту" \$25.00. І тоді Вас, товаришу, на руках пані носили, словословно, в примір другим ставили.

Прибувши в свою місцевість, а всіма силами стараєся, щоби торванство, яке само тоді було без даху над головою, заложило декларованих мною на шер "наукового інституту" \$25.00. І тоді Вас, товаришу, на руках пані носили, словословно, в примір другим ставили.

Прибувши в свою місцевість, а всіма силами стараєся, щоби торванство, яке само тоді було без даху над головою, заложило декларованих мною на шер "наукового інституту" \$25.00. І тоді Вас, товаришу, на руках пані носили, словословно, в примір другим ставили.

Прибувши в свою місцевість, а всіма силами стараєся, щоби торванство, яке само тоді було без даху над головою, заложило декларованих мною на шер "наукового інституту" \$25.00. І тоді Вас, товаришу, на руках пані носили, словословно, в примір другим ставили.

Прибувши в свою місцевість, а всіма силами стараєся, щоби торванство, яке само тоді було без даху над головою, заложило декларованих мною на шер "наукового інституту" \$25.00. І тоді Вас, товаришу, на руках пані носили, словословно, в примір другим ставили.

Прибувши в свою місцевість, а всіма силами стараєся, щоби торванство, яке само тоді було без даху над головою, заложило декларованих мною на шер "наукового інституту" \$25.00. І тоді Вас, товаришу, на руках пані носили, словословно, в примір другим ставили.

Прибувши в свою місцевість, а всіма силами стараєся, щоби торванство, яке само тоді було без даху над головою, заложило декларованих мною на шер "наукового інституту" \$25.00. І тоді Вас, товаришу, на руках пані носили, словословно, в примір другим ставили.

Прибувши в свою місцевість, а всіма силами стараєся, щоби торванство, яке само тоді було без даху над головою, заложило декларованих мною на шер "наукового інституту" \$25.00. І тоді Вас, товаришу, на руках пані носили, словословно, в примір другим ставили.

Прибувши в свою місцевість, а всіма силами стараєся, щоби торванство, яке само тоді було без даху над головою, заложило декларованих мною на шер "наукового інституту" \$25.00. І тоді Вас, товаришу, на руках пані носили, словословно, в примір другим ставили.

Прибувши в свою місцевість, а всіма силами стараєся, щоби торванство, яке само тоді було без даху над головою, заложило декларованих мною на шер "наукового інституту" \$25.00. І тоді Вас, товаришу, на руках пані носили, словословно, в примір другим ставили.

Прибувши в свою місцевість, а всіма силами стараєся, щоби торванство, яке само тоді було без даху над головою, заложило декларованих мною на шер "наукового інституту" \$25.00. І тоді Вас, товаришу, на руках пані носили, словословно, в примір другим ставили.

Прибувши в свою місцевість, а всіма силами стараєся, щоби торванство, яке само тоді було без даху над головою, заложило декларованих мною на шер "наукового інституту" \$25.00. І тоді Вас, товаришу, на руках пані носили, словословно, в примір другим ставили.

Прибувши в свою місцевість, а всіма силами стараєся, щоби торванство, яке само тоді було без даху над головою, заложило декларованих мною на шер "наукового інституту" \$25.00. І тоді Вас, товаришу, на руках пані носили, словословно, в примір другим ставили.

Прибувши в свою місцевість, а всіма силами стараєся, щоби торванство, яке само тоді було без даху над головою, заложило декларованих мною на шер "наукового інституту" \$25.00. І тоді Вас, товаришу, на руках пані носили, словословно, в примір другим ставили.

Прибувши в свою місцевість, а всіма силами стараєся, щоби торванство, яке само тоді було без даху над головою, заложило декларованих мною на шер "наукового інституту" \$25.00. І тоді Вас, товаришу, на руках пані носили, словословно, в примір другим ставили.

Прибувши в свою місцевість, а всіма силами стараєся, щоби торванство, яке само тоді було без даху над головою, заложило декларованих мною на шер "наукового інституту" \$25.00. І тоді Вас, товаришу, на руках пані носили, словословно, в примір другим ставили.

Прибувши в свою місцевість, а всіма силами стараєся, щоби торванство, яке само тоді було без даху над головою, заложило декларованих мною на шер "наукового інституту" \$25.00. І тоді Вас, товаришу, на руках пані носили, словословно, в примір другим ставили.

Прибувши в свою місцевість, а всіма силами стараєся, щоби торванство, яке само тоді було без даху над головою, заложило декларованих мною на шер "наукового інституту" \$25.00. І тоді Вас, товаришу, на руках пані носили, словословно, в примір другим ставили.

Прибувши в свою місцевість, а всіма силами стараєся, щоби торванство, яке само тоді було без даху над головою, заложило декларованих мною на шер "наукового інституту" \$25.00. І тоді Вас, товаришу, на руках пані носили, словословно, в примір другим ставили.

Добре було-б, аби ще хто з широчини подав свої думки що до перекладу "Укр. Збіжжєвої Співки" "Гвіт-Пулу".

З поважанням,
Тимко Гошко.

ДЕЩО ПРО ІНСТИТУТ.
Борніс, Алта.

Нам фармерам, треба кончею сплатити тих 17 тисяч. Коли ми сплатили б близько 100 тисяч, то і ренти мусимо. І то не самі фармері, але усі учасники, куди і т. т. Не зрозуміли стільки тому, що багато були ірраціональні наші провідирі, а то: приїде якийсь чоловік-професор або доктор з Галечки, то ми, замисль пошукати йому роботу, робимо з него калку. Бо він новий би часом. А ми піддаємо йому галку, щоби збирав гроші і тим самим знісуюмо його з себе. Бо народ знеохочений, не хоче вже більше слати жертви, хоч вони є кончею. Але буди багато є всьом.

Пригальномося робітничеству: скілько тисяч ми страждали, скількі їх обидували провідирі? Але прийшла пора і вони добилися справедливости. Товариші фармері і учасники! Ми не маємо злодія, хіба самі їх навчимо. Ми повинні кожний цент переслати. Ми виставимо сказати в очі, як хто зробив зло, і уважимо на него. Ми нарікаємо, що кудись гроші пішли, ті що ми дали, а вони всі пішли на потребу. Бо як дали для рідного краю, то рідним братам.

Ми обімо розділ: то робітникам, а то фармері, а то католики, а то православні і т. д. Але пригальномося більше, то ми всі робимо для своїх народу. Ми в Україні-Канадіні і ми повинні змінити свої галки і дати про себе і свої інституції.

Нині не один фармер сам має довг, так як і інституція і сам заплатити. А ми всі разом 17 тисяч не хочемо зложити. Правда, не одному тяжко, але все-ж стане пару доларів. Тепер не даймо на старий край, але візьми собі за задучу сплатити цей довг.

Нарікають люде на Демеченку, а-ра Нарзурку, епископа Буда. Але скінчилося на ім, забуймо, більше ім не даймо, а як даємо, то уважимо де і куди.

Також не забуймо за Укр. Роб. Дім в Вінніпегу, бо і йому треба почити. Це-ж наш. Але-ж візьмимо разом до роботи і не чекаймо, як аж хтось прийде, а тоді від іплати дає. Але даймо шире всім. Бо плати на колекту, то треба попитати кошта, а ми без того годі обійтись.

Тимко Гошко.

Надіславачи до редакції "Укр. Роб. Вістей" повну відову, старенький фармер з Альберти Тимко Гошко в окремих листі, пише:

"Дорогий Товаришу Шатувальський! Як ласка, помісти мій думки в "Укр. Роб. Вістях". І прошу дещо поправити, бо не писалець.

Пригадую собі як-ми, а то: товариші Шатувальський, Соколов і всі робітники разом працювали для наукового інституту. Ото-ж не буде шкідливо помістити ті буди, аби наша праця не пропала. Так само до "Гвіт-Пулу". Помогайте, товариші, може що допоможе фармерові. Тов. Ленін підє своє життя віддає для працюючого народу. Пригальномося, його діам, не нечє чудо, аж волос дубом стає. Ті, котрі не вірили, тепер найбільше величають ту справділивість".

З поважанням,
Тимко Гошко.

Давач місце "думкам" старенького фармера в "Укр. Роб. Вістях", редакція одночасно дає місце товаришів Шатувальському на відповідь:

Товаришу Гошко!

Дуже добре пам'ятаю той, як ви кажете, час, коли ми "разом працювали для наукового інституту". Пригадую, як ми разом ішли в 1918 році на з'їзд до Саскату, як там разом сиділи на снігу та слухали референта про завдання "наукового інституту". Пригадую, як той референт говорив, що треба остро відокремити інститут від релігії, бо релігія — це "количі окуляри на людську голову".

І ви вірили тим словам і я вірив. Великий був тоді ентузіазм, і ви декларували на той інститут одну тисячу доларів і я дав п'ять доларів. Єв богу, товаришу, останніх п'ять доларів да, бо більше не мав. А в імені того товариства, від якого я був делегатом, декларував на власну відповідальність \$25.00. І тоді Вас, товаришу, на руках пані носили, словословно, в примір другим ставили.

Прибувши в свою місцевість, а всіма силами стараєся, щоби торванство, яке само тоді було без даху над головою, заложило декларованих мною на шер "наукового інституту" \$25.00. І тоді Вас, товаришу, на руках пані носили, словословно, в примір другим ставили.

Прибувши в свою місцевість, а всіма силами стараєся, щоби торванство, яке само тоді було без даху над головою, заложило декларованих мною на шер "наукового інституту" \$25.00. І тоді Вас, товаришу, на руках пані носили, словословно, в примір другим ставили.

Прибувши в свою місцевість, а всіма силами стараєся, щоби торванство, яке само тоді було без даху над головою, заложило декларованих мною на шер "наукового інституту" \$25.00. І тоді Вас, товаришу, на руках пані носили, словословно, в примір другим ставили.

Прибувши в свою місцевість, а всіма силами стараєся, щоби торванство, яке само тоді було без даху над головою, заложило декларованих мною на шер "наукового інституту" \$25.00. І тоді Вас, товаришу, на руках пані носили, словословно, в примір другим ставили.

Прибувши в свою місцевість, а всіма силами стараєся, щоби торванство, яке само тоді було без даху над головою, заложило декларованих мною на шер "наукового інституту" \$25.00. І тоді Вас, товаришу, на руках пані носили, словословно, в примір другим ставили.

Прибувши в свою місцевість, а всіма силами стараєся, щоби торванство, яке само тоді було без даху над головою, заложило декларованих мною на шер "наукового інституту" \$25.00. І тоді Вас, товаришу, на руках пані носили, словословно, в примір другим ставили.

Прибувши в свою місцевість, а всіма силами стараєся, щоби торванство, яке само тоді було без даху над головою, заложило декларованих мною на шер "наукового інституту" \$25.00. І тоді Вас, товаришу, на руках пані носили, словословно, в примір другим ставили.

Прибувши в свою місцевість, а всіма силами стараєся, щоби торванство, яке само тоді було без даху над головою, заложило декларованих мною на шер "наукового інституту" \$25.00. І тоді Вас, товаришу, на руках пані носили, словословно, в примір другим ставили.

Прибувши в свою місцевість, а всіма силами стараєся, щоби торванство, яке само тоді було без даху над головою, заложило декларованих мною на шер "наукового інституту" \$25.00. І тоді Вас, товаришу, на руках пані носили, словословно, в примір другим ставили.

Прибувши в свою місцевість, а всіма силами стараєся, щоби торванство, яке само тоді було без даху над головою, заложило декларованих мною на шер "наукового інституту" \$25.00. І тоді Вас, товаришу, на руках пані носили, словословно, в примір другим ставили.

Прибувши в свою місцевість, а всіма силами стараєся, щоби торванство, яке само тоді було без даху над головою, заложило декларованих мною на шер "наукового інституту" \$25.00. І тоді Вас, товаришу, на руках пані носили, словословно, в примір другим ставили.

Прибувши в свою місцевість, а всіма силами стараєся, щоби торванство, яке само тоді було без даху над головою, заложило декларованих мною на шер "наукового інституту" \$25.00. І тоді Вас, товаришу, на руках пані носили, словословно, в примір другим ставили.

Прибувши в свою місцевість, а всіма силами стараєся, щоби торванство, яке само тоді було без даху над головою, заложило декларованих мною на шер "наукового інституту" \$25.00. І тоді Вас, товаришу, на руках пані носили, словословно, в примір другим ставили.

студій в Саскату, Ю. Стечишини, тої самої інституції, на яку Ви дали тисячу доларів, на яку я дав п'ять доларів і на яку за моїм старанням робітничє товариство зложило двадцять п'ять доларів, — кажу ректор, або голова тої інституції робить донос на українську робітничю інституцію в Саскату, робить донос на українську робітничю-диточу школу в Саскату, робить донос на українську робітничю-диточу школу в Саскату ірраціональній інформації, а навіть перекладається перед ним, що він звертає увагу поліції на те, що в робітничій диточій школі висіли на стінах портрети Леніна, Троцького, що в тій школі учать дітя невистави до родичів, до правительств і т. т.

Це говорив